

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatálnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetétek's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezések és nyugalmazás. A'szentgróti levél elemzése l. gr. Széchenyi Istvántól. Centralisatio. Zemplény- és Komárom megyék közgyűlései. Budapesti napló. Rövid nyilatkozat a' pesti kikötő ügyében. Tudnivalók a' magy. gazdas. egyesület főgyűlést illetőleg.

Franciaország (Örmüdvölzések a' kir. névnapján; Thiers's a' jezuiták.)

Anglia (Különböző vélemények a' krón. utazása iránt; nyilvános kivégzések's ezekkel együttjáró botrányok; maynoothi és vámbill; eltérő nézetek kath. és prot. között; O'Connell nyilatkozata a' maynooth-billre nézve.)

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ó es. 's ap. kir. fős. gróf Nádasdy paulai Ferencz vácezi megyés püspököt kalocsai érsekké kinevezni, b. Wesselényi Farkas közpöszolnok-megyei főispánt f. maj. 7kei kabinetirata által díjmenten belső titkos tanácsosságra emelni; b. Miskolc Imre magy. udv. kanczellariát (fizt. fogalmazót) szintezzen kormányhivatálnál (fizt. udv. titoknokká; hevesi főesperessé továbbá Dinka y Pált az egri érseki lyceumban statistika és bányatörvény tanítóját kinevezni; végre V e i s z. Károly budai kir. kamrai főfizetőhivatali számozót saját kérelmére nyugalmazni legkegy. méltóztatott.

A' szentgróti levél*) elemzése.

I.

Ha azon párt, melly magát ellenzékinek vallja, de egyszersmind a' mozgás élire állni's annak irányt adni buzog — mi, azt hiszem, már magában is eléggé bizonyítja; eselekvési alapja milly zavart, milly helytelen, 's ekkép bármerre forduljon is, hazánk hasznát tekintve, mennyire gyenge — ha, mondom, ezen párt egyedül olly vezérek által volna képviselve 's vezetve, kik, mint a' legközelebbi országgyűlés vége felé történt, szintazon pillanatban, ugy szólnán sarkon fordulva, a' központi meg a' fumei 18, 18, öszszesen 36 millió pfo forintra rugó vasutak 100tuli 5tel biztositását**) javasolják, sőt igazi tatár hévvel dörögék a' nemzet fülébe, amde más részről a' védegyleti eszmét sütötték ki — a' mi nem egyéb mint: "fordulj jobbra de egyszersmind balra, és pedig ugyancsak szaporán" — akkor valóban egy szót sem vesztek, ezen, meg akarom engedni ártatlan, de minden esetre igen éretlen tactika elemzésére, kiigazítására.

Mert ha valahová illik Cicero ezen mondata: "Opinionum commenta delet dies sat.", annak itt annyira van helye, mikép ha maga magát nem jó a' magyar közönség azon gondolatra, hogy a' határonkon-tuli lehető legélénkebb mozgás tervét életbe hozni, de egy uttal vérendszert is — kivált pedig hosszabb időre terjedőt — állítani, olly ellentét, melly maga magát pofozza legirgalmatlanabbul: akkor biz, Isten tudja, legjobb, idővesztés nélkül félrelökni mindent és szívszagatva intonálni a' "de profundis sat" sanyaru dal énekét; minthogy "L' insuffisance amène l' arbitraire." Amen. — Illy rövidlátó, illy zavart eszü a' magyar nemzet többsége azonban tán még sem.

Ne mondja nekem azt senki, hogy e' két, tetőtül talpig különböző, sőt mint az olló, két élivel egymás ellen álló terv: választás - mintegy optiként hozzatott volna honi bölcsenink által szőnyegre, ugy hogy ha "nem sikerül egyik, fogjunk a' másikhoz." Mert ez esetben volna mégis a' dolognak értelme, mint-hogy Magyarország beteg állapotjára nézve egyik vagy másik gyógyszernek, a' szabad kereskedési vagy a' vérendszereinek alkalmazásint van helye, midőn mindkettőt egyszerszem alkalmazva, a' bekövetkező eredmény vagy "semmi", ha t. i. a' nemzeti test az egymással hajbakapó medicinák működését kiállja, vagy "ollyféle baj", melly ellentételes gyógyszerek okozatja szokott lenni, melly semmi esetre nem igen neveli az erőt, 's melly, nem tudom tulajdonkép miért,

*) Lásd a' Pesti Hírlap 443ik száma első cikkét.

**) A' központi vasut-társaság, a' vele folyamathan volt alku szerint 2% biztositással is meg lett volna elégedve, de a' fumei vállalkozók nem valának hajlandók legkisebbé is tágítani az 5 percenten, ugy hogy ha e' kules szerint ad a' nemzet biztositást, nem fogott volna ugyan 1,800,000 pengő forint évenkénti sulyt hártára venni, hanem csak 1,260,000 pengő frtot, mi jó közlekedések valósitása - 's biztositására magában nem sok ugyan, de elszigetelési vérendszere rakva, bizony még is kissé igen drága egy folt.

e' következő olasz példabaszédet hozza emlékeztetembe "chi vive sperando, muore - - - do."

De egyszerszem 's egy uttal volt, még pedig életbe léptetési vágygyal, mind a' két olly ellentételes rendszer megpendítve; és vajmi hosszúra nyúltak némi képek, és mi több 'védegyleti képek' — mert aztán ez adja meg a' dolog torz létét — mikor királyi jóváhagyás miatt nem érte a' nemzet el a' nagy szerencsét, "megalapított és tárogatókkal hirdetett védegylet mellett 1,800,000 pengő forintot is fizetni évenként, mihez képest aztán egy uttal lehető legélénkebb kereskedése is virágozzék az érintett vasutakon kies be."

Ki és be mondom, mert kivinni akarni és ott kész pénzért eladni valamit, bevinni viszont semmit — mikép aztán egyszersmind a' vérendszert elérje akmejét — ez olly szép ideál, melly fájdalom csak költői vagy gyermeki velőben létezik, gyakorlati élet mezején azonban képtelenség.

Igaz ugyan — 's legyünk méltányosak — hogy a' védegyletiek nem mindnyája sovárgott a' központi vasut-biztositásért; mert hiszen igen kézzelfogható 's ekkép ehhez még ész sem kell átlátni, miszerint annak csak ugy lehet vállalati haszna, ha azon nemcsak Ausztriába ki, de Ausztriából be is visznek valamit, mi aztán nem igen emelné a' védegylet érdekét. Amde Fiume öszszeköttetését a' honnal, szívén vagy legalább ajkán hordja és hordja most is a' védegylet minden vezértagja, habár 18millió ötos kamatját kellett vala vagy kellene is e' cél-érés végett a' nemzet részről biztositni. Már miként lehessen ezt érteni, én nem tudom. Mert hogy védegylet és 18 millióba érürlő és a' tengerekre vezető vasut öszszeférjen, és egyik a' másikat ne paralyalja, azt komolyan állítani tán senki nem lesz bátor, valamint azt kivanni sem, miszerint mind a' védegylet jármát, mind a' 18 millió adósság sulyát, hiába és minden haszon nélkül hordozza hátán, mindenféle bajokkal 's kivált szegénységgel küzdő nemzetünk.

A' consequens 's maga magával legnagyobb elmentébe jöni nem akaró ehézképest — ha t. i. nincs titkos vágya, nincs lappangó célja — vagy a' fumei öszszeköttetés vagy a' védegylet mellett kénytelen lenni, ha hogy t. i. általjában e' czélok egyikét elérni kívánja. De hogy mindkettő után mikép iramulhat valaki egyszerszem, azt felfogni lehetetlen; minthogy felnyitás és elzárás, határon-tuli kereskedés és vérendszert, két olly annyira különböző valami, mint hideg és meleg, fehér és fekete, világ és sötétség, miket kölcsönös megsemmisítés nélkül egybeilleszteni nem lehet.

Fejtsék tehát, közbevetőleg legyen mondva, az illetők e' rejtélyt meg. Ezennel felszólítom őket. 'S hogy valljon milly különbséget tesznek a' bécsi és fumei vonal közt. Mert azt, hogy ok tán egyedül a' külfölddel kívánják a' magyart eserevizonyokba hozni, az Ausztriával létező cserevizonyt ellenben ugy észrevétlenül félbenszakítani, megsemmisíteni, azt róluk feltenni nem vagyok képes, minthogy illy kurucz ideákat gloriosae memoriae, miknek haszna Magyarországranézve olly kimondhatlan nagy volt(!), egyedül esörgő-sapkás vagy az ausztriai közbirodalom elleni nyilt pártütő táplálhat keblében.

Addig is azonban, míg ezen rejtélyt felvilágosítani szivesek lesznek az illetők — mit bizton elvárók — legyen szabad ismétlenem, hogy valóban egy szót sem szölok 's egy perezig sem fárastom a' tisztelt olvasót mind azon most érintett éretlenségek elemzésével, mikkel legújabb időkben el lön árasztva szegény honunk, ha azok csak azon hazai gyógyászegyk firmája alatt kelnek ezental is, kiknek officinájiban készülték e' gyógyszerek; mert mint mondtam, maga magát, és remélni szeretem, minden legkisebb műtétel nélkül el fogta volna törölni azokat a' nap és helyreintni a' nemzeti közértelem sulya.

Mintán azonban — nem tudom joggal, jog nélkül-e — Deák neve használtatik ajánló firmául olly politikai eljárásokra nézve is, mellyek belátásom szerint — 's bizony nem tartozom a' félénkek közé — egyenesen "lét és nem-lét" közé szoritják a' hazát, 's már már nem egy kézzelfogható képtelenség nyer

a' mozgékonyabb pártnál minden vizsgálat nélkül polgárisodást: most kilépek a' küzdhelyre, vagy jobban mondva — mert küzdeni hazafival, kivált most, mikor annyi oldalról borul ránk az ég's egyességre annyira volna szükség, Isten tudja, semmi kedvem sincs — barátságos orvosi consiliumban én is akarok venni részt, mikép ha lehet, ne csak el ne hibázzunk semmit, de kövessünk el, mi csak hatalmunkban áll, azon mindenek fölött drága beteg körül, mellynek helyreállítása nélkül, legalább rá nézve — 's tudom így van honosim nagyobb része is lelkesülve — az életnek 's e' világnak egy virága sem illatozik többé.

A' sz. gróti levél előttem fekszik, 's nem tudom bizonyosan: Deák szól-e vagy — o —. Azt hiszem ezen utolsó, 's Deáknak nem lehet az egészhez köze. Mert annyi fallaciát, vagy tán nem éppen annyira fallaciát, mint inkább alkalmazásban elhibázott eszmét, mint a' mennyit e' levél foglal magában, én, kit a' szép kitalálás nem tántorít, régóta nem láttam annyira felhalmozottan egy rakáson. — Amde ha Deák szól is — és ez meglehet, mert legalább tudomra el len nem mondott — ez valamint előttem, ugy a' dolgra nézve tökéletesen közönyös. Én Deákot becsülöm, szeretem, de a' hont, mellynek legűbb szolgája voltam mindig 's leszek még élek, és mellyet bálványzok, még igen sokkal teszem Deák elibe; a' közönségnek pedig vagy legalább a' közönség azon részének, melly nem indul mitsem gondolkozó birkanyjákné kolomp után, mindegy: ki szól, hanem csak arról itél: "azon ki, valljon mit szól." Így kellene legalább lenni, ha hogy az igazság kitüntetése helyett, tekintélyekkel egymás ellen puskázni és nimbusokkal egymást behalózni nincs szándokunk.

És most sympathiát és antipathiát mellőzve, ülünk az orvosi consiliumhoz.

"Ipar ésszorgalom boldogítja a' népeket." Ezen állítással kezdődik a' sz. gróti levél. A' mennyire ez általjánosságban mondatik, mint százezer egyéb mindennapiság, nem lehet kifogás ellene, minthogy ipar és szorgalom nélkül valósággal nem foglalhat bármilly nép is a' civilisált nemzetek lánczsorában helyet. E' két szót "ipar és szorgalom" vagy inkább azok alkalmazását nem köthetni ehézképest elég erősen szívére kivált a' magyarnak, kinek iparra és szorgalomra, valljuk meg, koránt sincs annyi hajlandóság, mint sok más fajtának.

Mind az, mi ez után következik:

"Hogy minden időknek megvannak kötelességei; hogy apáink pánczéban (?) fizették le a' hazának tartozásukat; hogy igen rosszul vélekednek, ki azt hinné, hogy csak harcok zivatarra sodorhat el egy nemzetet, mert van még egy más, lassubb, de díztelen és aljas nemzeti halál is, a' kö z e l s z e g é n y ű l é s vagy nemzeti sorvadás." Ez is tökéletesen igaz, és pedig elannyira, hogy csak köszönetet érdemel az, ki ebbeli tényekre 's veszélyekre szíves figyelmeztetni azokat, kik előtt e' historiai adatok és nagy igazságok még ismértlenek valának.

Lehetne itt ugyan megjegyezni:

Hogy szorgalom és ipar in abstracto még nem boldogítja a' népeket, minthogy tán sehol sincs annyi éhes és minden nyomorral küzdő ember — ez pedig nem boldogság — mint éppen ott, hol legnagyobb a' szorgalom és ipar, mint például népesedett hegyek közt, manufacturans városokban 'sat.

Hogy ipar és szorgalom csupán akkor virágozik és erősít hazákat, mikor természeti vágásában mozog, mikor t. i. olly productivitásra öszszesül a' köz erő, melly a' honnak minden körülményeihez illik. — Lehetne mondani:

Hogy kivált minket magyarokat tekintve az iparnál és szorgalomnál tán még valami sokkal lélekbenjáróbb is van — nemzeti és alkotványos kifejlés, kellő szabadság hozzáadásával t. i. — mik nélkül én legalább, bizony nem igen törődöm, több vagy kevesebb ipar és szorgalom fejlik-e Magyarorszában ki, vagy egyáltalában mi történik Magyarországgal, ha az, mint mondtam, megszűnik egyszerszem a' magyaroknak szabad hazája lenni. — Lehetne mondani:

Hogy a' közelszegényülés vagy nemzeti sorvadás okozta halálnál még dísztelenebb véget is érhetnek népek, t. i. erejüket ferdén használván 's kinövéseiknek parancsolni nem bírván, a' helyett hogy diadalmaskodnának az őket győtrő bajokon, saját magok ássák meg a' sirt's gyilkolják meg önmagokat.

Mind ezt's egyebet is el lehetne 's pedig legkisebb helytelenség nélkül mondani, mi kül nem éppen érdektelen tanulságok lennének vonhatók. Én azonban bizony nem azon okból fogom fel a' sz. gróti levelet, hogy abba, telik mi be telik, belé kapcsalkodjam; vagy a' magyar közönségnek azon időtöltést szerezzem: hogy "Deák barátommal egy kissé újat huzok" valóban nem; hanem egyedül azért, miszerint az érintett levélben előforduló pathologiai nézetek 's az állított betegségre ott ajánlott recipék helytelenségét tüntessem ki. Mihez képest minden további szószaporítás nélkül egyenesen azon nézet igaz létét veszem kérdésbe, mely a' sz. gróti levél sarkalát képezi, hogy t. i. közelszegényülés vagy nemzeti sorvadás azon nyavalya, melyben sínylünk.

Én valamint ezt "Színpadi titkok" cím alatt múlt vasárnap megjelent cikkemben állítam, Magyarországot semmi anyagiban nem tartom szegényebbnek, mint volt ezelőtt 10, 20, 30 évvel. 'S ezt nem mint vélekedést hozom fel, hanem szám szerint kész vagyok bemutatni, hogy bár mi legyen is az, kevesebbet mint azelőtt most a' magyar haza ki nem állít, sőt mindenben többet és jobbat.

"Mi a' jövedelemszaporítást illeti — így szól maga a' sz. gróti levél — Magyarország a' mezői gazdaságban, ezen egyetlen neki jövedelmező téren, ötven év óta nagy lépést tett előre; azóta egy atyának javain három fiu osztozott, 's jelenleg egy is természetstályrészén annyit, mint előbb az atya az egészen természetst.)*" Mi valóban nem mutat, mert tökéletesen igaz, sorvadási állapotra. Amde így szól tovább a' levél: "mind e' mellett ir bajainkra nem jött, sőt nem is remélhető, hogy illy körülmények közt jöhessen valaha."

Már valóban nem tudom: micsoda bajakat ért itt az érintett levél, miután itt egyedül financiai állapotról van szó, és háromszor szaporított természetst 's ezzel öszszekapcsolt fogyasztás vagy eladhatás nemesak nem hanyatlási vagy éppen sorvadási nyavalyának symptomája, de éppen ellenkezőleg progressio és gyarapodás jele.

Mint multkor érintém, ha azt mondjuk: Magyarország még mindig sovány, csigaként halad, gyarapodását alig vehetni észre 's egy általjában szegény annyi ezer szükség közt tengenie, midőn mindenemű bőségben élhetne; ez ellen nincs legkisebb kifogásom, mert tökéletesen igaz, 's én is azt mondom, tegyünk mit csak tehetünk ezen állapot javítására.

Azon diagnosis közt, melyet a' sz. gróti levélben Deák mond ki hazánk nyavalyája fölött, és melyet én vonok e' tekintetben ki, az a' különbség, hogy:

Deák elszegényülést, sorvadást von ki orvosi combinatioiból, 's e' szerint Magyarország financiai állapotát lefelé mentében, mintegy apadásban véli;

Én viszont, habár korántsem kellő és kielégítő, de azért még is némi kis gyarapodást 's ekkép előmenetet veszek észre az általános nemzeti testben; amde ebben sok más nyavalyai symptomát látok, melyek engem mindenek fölött nyugtalanítanak, 's melyekről később majd teszek szót.

Már most, ha Deák diagnosis helyesb és csakugyan sorvadásban van a' nemzet, és annyi complicált bajaink közt nem mutatkoznak e' nyavalyánál is — miután ez lassu természetű — nyugtalanítóbb és veszélyesb symptomák: akkor természetesen az lesz a' "találd el" valljon nemzeti testünk sorvadása ellen melyik volna a' legillőbb 's legfogatosabb

*) Én oly általjányosságban, mint a' sz. gróti levél látszik venni, hogy háromszorosan nőtt a' magyar mezői gazdaság productiv állapotja, nem merném állítani a' köz nemzeti test gyarapodását. Van sok eset, igaz, hol három ivadék, ki atyja jószágán osztozott, egyenként többet 's ekkép öszszesen háromszor annyit természetst mint az atya. Amde van oly eset is, hol az osztozók egybevéve nem állítanak annyit ki, mint az azelőtti egyes birtokos. De ezek kivételek. Én csak azt állítom, hogy általjában véve Magyarország mai időkben mindenből többet és jobbat természetst, mint ezelőtt 10, 20, 30 évvel; 's hogy ekkép, lehet ugyan itt ott kitünő gyarapodási állapot, valamint helyenként aggasztó hanyatlási symptomá is mutatkozhatik; hanem hogy ezen kivételek nem gyengítik általjában igaz létét, melyet egyébként számok is bizonyítanak, mihez képest az egész nemzeti test in toto complexu gyarapodik és nő.

gyógyszer, és hogy e' tekintetben Deák helyesen praescribált-e?

Ha ellenben nekem van igazam, és nem általjános sorvadás a' nemzet baja: akkor megint az lesz fontolóra veendő és elhatározandó: valljon milly symptoma mutatkozik nemzeti betegségekben tehát legveszélyesnek, 's így tulajdonképp mi igényli legnagyobb és legsürgetőbb figyelmünket; midőn ha az egyszer ezélszerű kiválasztási kérdése fenforogni, mely az általam felhozott vagy inkább felhozandó bajok mérget elvegye.

Ezekről azonban lehető legelső alkalommal.

Gr. Széchenyi István.

Centralisatio. Így nevezetik azon törekvés, melynek célja Magyarországnak szilárd de alkotmányos kormányt szerezni, abban állván annak szilárdsága, hogy a' megyei hatóságok önállóságát megszüntetve, belátása szerint teljes-hatalmulag intézkedhessék 's az által levén az alkotmányossá tételve, hogy a' törvényhozó testületnek, mely a' nemzet érdekeinek képviselője, felelősséggel tartozzék. Ez a' centralisatio szoros értelemben, vagy is úgy, mint az az új P. H. sorából — félre téve a' különféle mesterkélts és mesterkéltsen burkolatokat, melyek lényegéhez úgy sem tartoznak, 's rá legföljebb is csak külső díszül ruháztattak — olvasható.

A' hazai lapok több ízben érinték e' törekvést, minthogy kellett is érinteniök főleg azért, mivel oly lapban mondattak ezek, a' melyre örökségül tömördek vérmes és magasztos sympathia szállt, mely ennél fogva — bár saját szerű tanai által előbb utóbb el fogná magától idegeníteni a' magyar alkotmányosság barátit, kezdetben mégis több figyelemmel, mondhatni tanulékonyssággal találkozott, semmint annak koronként meg megjelent különdésit a' hazai érdekek megvitatásával foglalkodó időszaki sajtónak szó nélkül hagyni tanácsos lett volna. Idővel azonban tisztábbra kezdett fejleni ez ügy, 's mind a' pesti Hirlap részletesben kifejté mit akar, mind a' hazafiak e' tárgyra vonatkozó nyilatkozásai határozottabb alakot vőnek; mi főleg azóta tapasztalható, mióta „Átalakulásunk“ terve négy cikkben át az olvasó közönségi bírálat alá boesáttaték.

Legközelebb K—es L. az Erd. Híradóban lép föl értekezve a' hirlapi centralisatióról oly módon, mihez képest először megismérteti a' centralisatio külön fajait, melyek eddigelé a' P. Hirlap hasábjain szépen öszszeteszterve egymás mellett szunyadoznak, 's igéri, hogy később saját vélekedését K—es L. ur okokkal támogatva fogja e' tárgyra nézve elmondani, mit annyival könnyebben hiszen eslelkhetni, mivel nemesak Magyarország alkotmányos életét 's így a' megyei szerkezet jó és rossz oldalait régóta ismeri, hanem mert Erdély közjogi institutiojával, 's annak megerendszerével is gyakorlatilag megismérkednie nem egy alkalma volt.

Nem tudjuk még mit javasoland K. L. ur megerendszerünk hiányainak pótlására, 's bajainak orvoslására; annyit azonban megértünk már eddigi cikkeiből, miszerint ő a' centralisatio n a' k általjában 's ex principio nem ellensége; 's ezen állításunkat nem azon nyilatkozásra építjük, mihez képest író a' 32d. sz. ban így szól: „Nem tartozom azok közé, kik b. E. szerint a' centralisatio pusztá vére is elhalványulnak. Különbben is egy általános kifejezés ellen nincs szóm soha, örömet megvárom, míg az általános elv a' szőnyegen forgó kérdések specialitásaira alkalmaztatik, 's erre szeretem véleményemet elmondani“ — hanem azon egyes nyilváníításokból vontuk le, melyeket ugyan ő E. centralisatióról ir korábbi cikkeit illetőleg teszen, 's mikhez számíthatók köv. sorok is: „rég ohajtottam hirlapot azon iskolának, mely a' koronként fölmerülő kérdéseket, kissé fölül emelkedve a' hirtörténeli szempontokon, tisztán elméleti 's összehasonlító statustan oldalairól is megvitatassa 's földerítse.“

Hogy K—es L. a' letűnt P. Hirlapnak buzgóbb hivi közül való, behízonított tény gyánant tekinthető; ezt tudva kissé különösen hangzanak a' most idéztük sorok, hol szerző — előrebocsátva, hogy a' régi P. Hirlapnak további fönmaradása egyik hobb ohajtása — oly új lapnak létesülését kívánja, mely más kiindulási pontot válasszon mint a' régi P. Hirlap 's más oldalról járuljon a' kerkérdések földerítéséhez. E' részben a' P. Hirlap egykori szerk. más-ként gondolkodott.

E. nem sokára azután, hogy a' P. Hirlap kezeire került, megmutatni ügyekezett, miszerint a' me-

gyeszerkezet nem fejtett ki nemzetünk jelleméből, nem magából az alkotványból 's azért ettől mindenkor elkülöníthető, körülményekhez képest módosítható, miként ez történeli életünk folytában nem egyszer történt. K—es L. miután a' cikkeket, hol ezek elmondattak, olvasá, így nyilatkozik: „Míg a' P. Hirlap a' centralisatio körül b. E. által kifejttet specialitásoknál maradt, centralisatiojával a' megerendszer leghőbb barátai is kibékülhettek.“ — Ha ezen következtetés való, ha E. centralisatioja de még inkább az okalap, mire újítási terveit helyezi, olyan, hogy azzal a' megerendszer leghőbb barátai is kibékülhettek — úgy e' sorok írója kételkedni kénytelen arra nézve: vajjon azon értelem, mikkel a' megerendszer iránt viseltetni soha meg nem szűnt, 's vajjon azon ellenszenv, mely hazánk külön részeiben a' centralisatio irányában mindjárt elante mutatkozott, azóta pedig nőtten nőtt — olyanok é, mik a' megerendszer hű és értelmes barátinak keblökben föl nem lelhetők? Pedig a' dolognak így kellene állni, ha igaz volna, hogy E. centralisatiojával a' megerendszer leghőbb barátai is kibékülhettek; mert e' hazában nem esekély azok száma, kik E. nézeteiben nemesak nem osztoznak, sőt egészen ellenkezőleg vélekedeznek. Tulságos tehát a' főnebbi állítás 's legföljebb is csak annyiba vehető, mihez képest vannak Magyarországnak a' megerendszernek oly barátai is, kik látva annak roppant lézagait 's érezve a' javítás sürgető szükségét, más felől meg nem látva veszélyt abban, mit E — eltérve némileg elveitől — egyelőre munkába kíván vétetni, készek volnának a' megerendszer központosítás utján eszközlendő rendeztetésében is megegyezni.

Az azonban, ha K—es L. 's meg lehet vele mások is, így gondolkodnak, jobb lenne nekik egyenesen a' codificatio embereihez szegődniök; ekkor legalább mind ők magok tisztán látnák: mit és mi módon akarnak, mind a' más vélekedésük előtt világosan állna működésök, 's a' eslekvésök fölötti itéletkezés igen sokban könnyítették; míg most egyfelől hirtörténeli rakonezákhoz kapaszkodva, más felől lábaikkal tartalék-nélküli theoriák fölött hadarászva — haerentes in medio — sem a' történet oktató szózatit kellőleg méltatni, sem a' feneketlen okoskodásokba egészen bemerülni nem akarnak. Mihelyt valaki azt állítja, hogy megerendszerünknek a' nemzet jellemével semmi köze, hogy az nincs alkotványunkkal úgy öszszeolvadva, mihez képest attól elválasztható nem volna: az kirügta maga alól a' hirtörténeli alapot, 's martaléknul esett saját okoskodásinak vagy mások fölületes 's eléggé nem assimilált tanainak.

E. igen jól tudja, hogy minden dolognak több van egy oldalánál, 's ezen egyszerűnek látszó de következeiseiben mégis nagy fontosságu empiricus nézetből indulva ki, nem egyszer használta elme-fegyverét oly állítások mellett küzdésre, melyek azon oldalról, honnan ő azokat tekinté, megannyi igazságoknak látszattak 's melyeket ez okból szeretett volna mások által is illyenekül elfogadtatva látni. Jelesül megerendszerünkkel illetőleg ő először is azt hiteté el magával, miszerint valamely nemzet jelleme egyedül oly természeti benső ösztönök külsőleg nyilvánuló jeleiből ismértethetik 's iteltethetik meg, a' mely benső ösztönök mindig ugyanazon eslekvésekben örök változatlansággal mutatkoznak kor, körülmények, helyzet 's egyéb illy külső okok hatását soha nem érezve, 's példaként a' vadludakat hozá föl, melyek hasonló belöszttönnél fogva, ha seregben röpülnek, ék-alaku sorokat képeznek. Így fogva föl a' dolgot nem volt neki nehéz állítani: hogy a' megerendszer nem a' nemzet jelleméből fejtett ki; illy értelemben aligha volna a' magyarnak más jelleme, mint melyet neki az ősök keleties utazásmódja kölesönöz, mihez képest a' férfiak löhátan barangoltak, nők gyermekek elaggottak 's szekereiken követték őket expeditioikban mindaddig, míg elvégre valahol, például Pannónia gyönyörű síkjain letelepültek. Midőn oly institutiokról van szó, melyek nemzedékről nemzedékre örökségül szálltak századokon keresztül 's pedig nem mint valamely regehagyomány a' mesés őskorból agg-anyók ajkáról ültetve át bámész unokákra, hanem mint a' nemzetélet egyik kiapadhatlan forrása, mely elhat a' nemzettest minden részecskéjibe, életet árasztva mindenütt maga körül: — midőn illyesmiről van szó, méltán magába szállhat a' hazafi 's tündőve kérddheti: mi adott létet e' csudaerejű tényezőnek, 's hol rejlik oka azon változatlan tartósságnak, melynél fogva annyi századon keresztül oly sok és sokfé-

e viszontagság között nemesak főmaradt, de nemzeti létünk szilárdulása s kifejlésére folyvást a legjótékonyabb hatást gyakorolta? E kérdésnél okvetlenül a' híztoría terére lépünk, s hogy a' megyeszerkezet eredete s természetéről ítélhessünk, szükség hazánk történetin habár futólag is végig tekintünk.

Mai alkotmányunk alapja még a' vezérek alatt tétetett le, ámbar a' rendező kéz mindjárt a' királyság kezdetekor nem kis mértékben terjedt ki fölötté szabályzólag, és a' nyugati s keresztény országlat elveivel idomított. A' megyeszerkezet első jelenségei semmivel sem későbbiek, mert már sz. István decretumában olyformán érintetik több helyütt a' megyei igazgatás, mint átöröklött s rendszeresen kifejlett institutio; alapjaiban szintazonképp volt rendezve már az 1000ik év előtt, mint mai napiglan szemléljük, s azon változtatások, mik e' részben a' mondott év után nem sokára történtek, főleg a' behozott új vallás, a' keresztény hit, követelésinél fogvást váltak szükségessé. A' Gylas és Carchan megszűntek, de voltak s pedig mint rendezett hatóságok főispánok vagy mint akkor nevezettek comites parochiani lefelé a' prisztaldokig, s a' megyék mind bíraskodási mind rendőrségi mind általjában közigazgatási befolyással bírtak; sőt nem egy tekintetben ebbeli hatalmuk még tovább terjedt mint újabb időkben, mivel akkor különvált hadi kormányzat nem volt, s így mindaz, mi jelenleg katonaihatóságok kezei között van, közvetlenül a' megyék által gyakoroltaték. Hogy olly értelemben, mint mai nap történik, nem folytak mindjárt eleinte a' törvényhozásba, nem tagadhatni; mivel az örökös hadviselés idejében valamint nálunk ugy egyebütt is mindenféle utasítás ismételten volt, ámde abból nem voltak kizárva soha, mert törvényünk akkor is országgyűlésileg hozattak, itt pedig az ország zászlósai, tehát a' megyekormányzók is együttültek s beszólással bírtak a' személyesen megjeleni szokott nemességgel együtt. Azonban ha arra nézve, kik és minő befolyással voltak a' királyság első korában törvényhozásunkra, homályban volnánk is, a' megyék bíraskodási s politikai hatásának világos nyomai vannak a' legkorábbi időkben elannyira, hogy mihelyt a' fejedező polgári rend tovább ment a' panaszosoknak a' király színe elibe járulásánál s törvényszékek állítottak föl bajok s peres ügyek elintézésére: azonnal vagy önállólag vagy vegyes bíróság képében látjuk a' megyéket működni; mint ezt törvénykönyvünkön kívül számtalan régi hiteles okirat bizonyítja.

Nem mondhatni tehát, hogy a' megyeszerkezet eredete nem azonegy alkotmányunkkal, s legfőljebb is arra nézve lehetne kifogást tenni, ha e' név alatt a' polgárisodás első fejedezési korában is már olly kifejlett rendszer értetnék, millyenné a' megyerendszer nemzetünk élte folytában lassankint kifejlett s tökélyesült. Nem volt az elválasztható alkotmánytól legrégebb időkben sem, mert az, mi a' magyart alkotmányos nemzeté tette, s alkotványának főmaradása iránt kezeskedék, épen a' megyeszerkezet volt: alkotmányunk t. i. ugy tekinthető, mint elvalap, mellyre a' magyar szabadságát építé, a' megyerendszer pedig azon működő erő, melly az elveknél éltet adott, melly az alkotványosság eszméjét gyakorlatilag létesíté. Hajdan a' durva erőszak korában kevésb politika, de kevésb jogtheoria is volt, s midőn a' nemzet tagjai egymás között egyesültek, s meghatározzák együttmaradásuk föltételeit, gondoskodniok is kelle olly intézvényekről, mik által az adott és nyert szó szentsége biztosították; papir-biztosíték nem volt volna elégséges, s legfőljebb is arra szolgálhata, hogy a' kérdőre vont vagy vonatott félnek legyen mire hivatkoznia, legyen mi által cselekvését igazolnia; ámde arra, hogy igazolási szükség esetében a' kérdőre vonatás és felelés el ne maradhasson, illy papir-biztosíték elegendő nem vala. Eleven, szünet nélkül működő eszköz kívántatott erre, eszköz, melly a' társadalmi rendnek segítője föntartója, minden rendellenes kísérletnek, jőne bár ez alól, vagy érkeznek fölülől, visszaigazítója, s ha szükség, akadályozója legyen.

Illy biztosíték volt nálunk a' megyeszerkezet, melly ha történeteink első szakából (most csak erre szorítokozunk) kivettetik, bajos leend megmondanunk, miért érdemelné nemzetünk az alkotványos nevet, s ha e' nevet tőle meg nem vonnók is, miben nyilvánulna a' magyar nemzet ekkori alkotványossága. Mi jóval meszszebb jutánk apáinknál, s 800 éves tapasztalás, okulás után nem egy tekintetben vagyunk

a' műveltség magasb fokán, s mégis ha valaki azt mondaná: miben helyezük legfőképp azon jót, mit alkotványunk nyújt, alig felelhetnénk neki hamarjában mást, hanem hogy a' törvényhozási befolyáson kívül közvetlen tényezőül tekintjük magunkat a' törvények alkalmazásinál. Szép a' törvényhozási autonómia, de ha a' meghozott törvények, vettünk legyen azok keletkezése és szerkesztésében bármí részt, másnak kezébe adatnak olly fölhatalmazással, hogy az körülményekhez képest és saját belátása szerint alkalmazza azokat viszonyinkra: nem sokára keserű gúny közt nehezülnek vállainkra a' magunk hoztuk törvények, s terhökkel előbb utóbb földre nyomnak. Pedig állítani, hogy a' megyerendszer alkotványunkból nem fejtett ki, azzal elválaszthatatlanul összeforva nincsen, sőt alkotványosságunk változása nélkül változtatható, körülbelül szinte annyit teszen, mint azt erősíteni, miszerint képzelhető alkotványos nemzetet a' nélkül, hogy a' nemzet valaha alkotványos jogainak tetteles gyakorlásába juthatna. Folyt.

Zemplényből. Martiusi gyűlésünk tárgyai közül minap felejtém közleni a) hogy a' n. m. helyt. tanács azon rendelete, mellyben a' megyében lehető egyletek és társulatok alapszabályai fölterjesztetni kívántatnak — tudomásul vétetett. E' tárgy feletti nézetét már csak azért érdekesnek tartom megemlíteni megyénknek, mert ugy látszik, mintha a' megyék e' feletti határozásaikkal valami különös önálló ovatosságukat s részint ellenkezésüket, mások ismét hódoló alázatosságukat szeretnék mutogatni. Részemről az alázatosak hitét vallom. Nagy szükségünk van nekünk ama felügyelésre, honnan illyes rendeletek érkeznek, mert tisztelet becsület, de igen rendetlenek vagyunk. Némelylek szokás szerint valami nagy nyulat gondolnak a' bokorban lappangani, és gyanúsításokkal telvék, miként hát ha a' védegyelet alapszabályai czéloztatnak? és hát ha azok? Minek attól tartani? Ha jó és törvényes, bizony nem féltethjük, mert hiszen alkotványos nemzet vagyunk, de különben is a' helyt. tanács esküvel van kötelezve a' haza-boldogítás előmozdítására. Ha ellenkező indulatját vennők észre, akkor lenne okunk bizalmatlankodni, ha nem — hálátlanok vagyunk, és orunkban van hogy néha ez és amaz helytelenkedésért megleczkézzet és rendre igazít. — b) Egy galliczia-széki harminczados bizonyos azon vidékről hozzánk bebitangolt — s mert tán pénze nem volt — magyar utilevél mellett viszkakísértetett zsidókat a' magyar utilevélre tett azon diák irással küldötte viszsa, hogy azon nyelvet nem érti, s tessék a' megyének diákok írni. Ezen kissé megütöztünk és illető helyre felirást rendeltünk, egyszersmind elhatároztuk: hogy a' melly zsidó, sohonnai vagy külföldi bitang izraelitát fog ezentul magánál rejtegetni — megváltathatatlant 12 botütéssel büntettessék a' szolgabírák által, és ezen határozás a' megyében kihirdettvén, ittott mosolyogva monák az aristokrata (pénzes) zsidók: hogy ha verik a' zsidót, az pénztelenségének jele, s volt már illyes ijesztés többször is! Ezek megemlése után áttérek az aprilis 21én kezdett s több napon át folytatott közgyűlés tárgyait, nem hallgatván el urunk királyunk születésnapján aprilis 19. alattvalólag teljesített ünneplésünket, melly a' KK. és RR. a' hitatoskodásra hívá. A' kath. egyházban egy fölszentelt növendékpap mutató be a' háláaldozatot a' királyok királyához szépszerűleg. Innen a' ref. egyházba gyűlt a' különfelekezetű, de egy szív- és lélekkel a' kedves élvezetre talált a' s. - pataki éneklőkar bajos zengedezésében s derék V. P. szék városi reform. lelkes érzésteli alkalomszerű beszédében. A' pataki éneklőkart kevés megrovás érte ez ünnepély-rendezés előzvényekor, a' mennyiben hitelesen jelentetett róla, miképen illyes beparrancsolásokat nem örömet fogad el, mert egyes énekelletű is meg szokott fizetni; míg ezt a' KK. és RR. eddig patronusi igény színe alatt nem tevék. Mennyiben volt helyén a' megrovás? itéljek meg azt a' hozzá értők, megmondván, hogy az éneklőkar Patakon minden alkalomkor teljesíti pontosan alattvalói kötelességét, és a' jutalom, melly kihivatásakor szokott fizettetni, leginkább ifjusági könyvtár-gyarrapításra fordittatik, s végre, hogy az a' patronatus körülbelül igen elkopott már! Illy előzvények után menjünk a' megyeházba, mellynek terme april 21én népes hallgatóságnak örvende, s mindjárt gyanítható volt valami fontos tárgy, mert ha népes a' gyűlés, ott bizonyosan nem pénztárak állapotáról, nem szerencsétlenségekről, nem uri kártételekről, hanem ugy nevezett alkotványos kérdéstről leend szó, a'

mennyiben itt hanggal és virágos szónoklaltal s körülbelül gúnyolódással, piaczi elménczkedéssel pedig többnyire leginkább czélt érhetni, míg amott vagy barátunkat kellene elmarasztalni, vagy erszényt oldani. És ez Zemplényben most is ugy, mint máskor, beteljesült. Igen is, mert a' sok főispán-helyettes kinevezetése és gyanított eljárásai híre izgatta alkotványos kedélyünket s reszketve vártuk a' pesti körlevelet. Azonban első nap nem került biz arra tisztint a' sor, hanem 1) elnök első alispán ur magyar szokásosan szerencsés jóreggelt kívánt a' Rendeknek, szóval üdvözlé és a' felkerülődő tárgyak iránti higgadt tanácskozásra figyelmezteté, mi is főjegyző ur által szabatos rövidséggel fogadtatott. Ezután felállott V. K. gróf és indítványt tón, miképen ohajtáná, hogy az elnökség, vagy mellözöleg az illy közszöngtetéseket, vagy ha tetszik azzal megférőleg évnegyedes tudósítással kezdené meg a' gyűlést, melly tudósításban főhelyet foglalnának a' pénztárak mibenléte, a' megye atyáskodása alatt álló alapítványok hogyan kezelletetési, rendőrségi eljárások eredményei, utak, vizek mi karban tartásai, árvák, rabok ügye, erkölcsi és egészségi viszonyok? sat. Ki gondolná, hogy illy indítvány életbe léptetése is ellenzettek, és lám csak minden kitélik a' megyei színpad körül — volt ellenzés is, de azért az indítvány nagy tetszésével a' többségnek elfogadtatott, s elnökileg a' mint illik ki is mondatott. És ez lón az administr. szölejenek első kapája. —

2) Egy más indítvány is tétetett, hogy jövendőre az elnökség irassa ki a' felkerülődő tárgyakat rendszeres sorozattal s függesztesse ki a' megyeház kapujára, továbbá a' főjegyzőség hajlam és képesség figyelemben tartása mellett osszsa ki a' jegyzői hivatal tagjai közt a' felolvasandó tárgyakat. Ez is határozattá lón s megadva így a' második kapu. Az előbbi indítvány súlya a' főszolgabírákra nehezült, kik kötelesek járásaikban nevezetességekről gyűlés előtt egy hónappal, legalább egy héttel az elnökségnek jelentést tenni, hogy az elnök maga tudósítását meg elkészíthesse a' gyűlésre. Ha a' szolgabírók hanyagok lesznek — hát semmi! A' második indítvánnyal fölelevenítetett azon régi rendszer, hogy a' tárgyak, tekintetükhöz képest sorba véteszenek fel s ezzel a' főjegyzőre egy kis kötelesség rovatott, mi ugyan eddig is meg volt, és állítatott, hogy azt pontosan teljesíté is. —

3) Időközben tartatott kis gyűlések jegyzőkönyvei hitelesítették, mellyekből megértettük, a) hogy egy század katonaság e' megyéből másúval rendeltek. Természetesen könnyítései a' szegény parasztságnak! mintha bizony olly rettentő teher volna az, minőnek a' tek. atyáskodók gyanítják. Higyék el, örömebb elfogad egy adózó község két három század katonaságot, mint néhány évi lakásra csak egy körmön font tisztviselőt, a' mennyiben egy illyen urnak szántatni, utat csinálni, fizetni s ki tudná még ágybelivel is szolgálni kellett ez előtt, még pedig megtérítési remény nélkül, míg a' katonának semmit ingyen nem adunk, s adónk észrevétlenül fogogot. Megtetszik, mellyik vidék adós többlet, bizonyosan kevesebbel leend adós a' katonatartó, mint a' másik. És épen ezért nem tartunk M a r m a r o s p e s t i h i r l a p i l e v e l e z ő j e v e l, ki sopánykodik több számu katonaságnak a' megyébe rendeltetése miatt, s azt mondja, nem elég hogy ennyivel vagyunk adósak a' hadi pénztárnak, bizonyára ha több katonaság van, kevesedni fog azon tartozás. Részemről legalább néhány éva tetteles figyelemmel kísérvén az adózó község állapotját, mindig azt tapasztaltam, hogy minél több katona szállásolt valamely helyen, annál jobb volt erre nézve adó dolgában; mert akkor csak nyugtatványokkal számolt, előfogot, szállásbér, természetvény, gyertya s minden illő árban fogadtatván el, ha kivált a' számvevő tiszttel jól volt. S azt is tapasztalhatni, hogy a' katonatartó község, nevezetes összegek előlegezésével áll a' hadi adóra nézve, míg házi adójába több száz forinttal hátra van. Mire mutat ez? arra, hogy azt, a' mi természetvényből, szállásadás és fuvarozásból kitélik s miknek kiszolgáltatásuk olly elmaradhatlan mint a' mindennapi kenyér, az adózó lerója könnyeden, de pénzt nem adhat, mert nincs, s nem is sürgettetik hiányos megyei rendszerünk mellett ugy és akkor mint kellene. Szóval az okos adózók eltartják a' katonát szivesen, ide nem értvén, ha maguk és marhájuk is szükségset szenvednek élelem és takarmányhiány miatt. Ugyana' kis gyűl. egy rég óta vajudott eszme megszületéséről tudósította

nagybátyját, melyre ez amúgy hevenyében rá is öntötte a keresztvizet, nevezetesen: b) a' raktárbiztosak megszüntetése elyben kimondatott 's csupán a végre van választvány kinevezve: mi módon történték a' katonaság szükségére kívántató természetvények kiszolgáltatásának vállalkozásra boesátása? Ez rettentő csapás, mintha mindenik potrohos biztos ur olly sajátágúvékáját és mázsáját — mikörül 1844ki Jelenkor 103 — 104ik számában említést tettem — mennykő esapta volna le. Azok ugyan, kik jól bemérték már maguknak a' szegénység átkos veritékét, könnyen félre állhatnak, 's ha lelkek ismérétevel békén nyugszanak, élvezhetik csikarványait, míglen magok is megfontoltatnak; — de a' patakit sajnálhatni, mert ő szegény jámbor még meg sem tanulhatá ezen esalmárságot, 's már is le a' vékával! No de a' köz jobblétért egyes bármilly becsületes ember rosszabb léte fel sem vehető, csak a' köz jobblét angyala kegygyel tekintszen az új intézkedés sikerére! de t. KK. és RRdek! ollyannyira rá ismértünk már mi a' megyei gazdálkodásra, hogy tőle teljességgel valami nagy jót nem várunk, reményességünk azonban mindig van, mert ha ez nem volna, már másképp gazdálkodnánk. Elvárjuk azért a' választvány tervét, mellyhez szokásszerint a' fizető és teherhordó népek szólása nem lehetvén, ismét beteljesülend rajta: hogy ollyan atyák gondoskodnak róla, kik nem maguk nemzették gyermekeiket's bajával, szükségével, körülményeivel igazán 's kelölög nem ismértetek. De hijában, némellyek mindentudósága ezt még sem hiszi, 's a' szegény adózóknak nem ritkán azt sem lehet vagy szabad megtdni, a' mi javukra szolgálna. Vajjon üdvös és jótékony éilly gyámoltság!! N e m l e s z ü n k t a l a n s e n t s e g t ö r ö k k , h a f e l k é r j ü k a' v á l a s z t v á n y f i g y e l m é t e l s ö b e n a r r a : h o g y t e r m é s z e t e s e n á r e s ö k k e n t é s u t j á n f o g v á n k i a d a t n i , e z e n v á l l a k o z á s h a t á r i d e j e j ö e l ö r e k ö r ö z t e s s é k ' s e z e n k ö r ö z t e t é s e s u p á n a k k o r t a r t a s s é k b e f e j e z e t t n e k , m i k o r a' k ö r n y é k b e l i m i n d e n k ö z ö n s é g t ö l e l i s m e r ö b i z o n y i t v á n y s z o l g á l t a t t a t i k a z e l j á r a n d ó v á l a s z t v á n y e l n ö k é h e z a' f e l l ö l , h o g y a' k ö r ö z e s t v a l ó s á g g a l v e t t e é s k ö z h i r é t t e . E z t e s a k a z é r t e m l i t j ü k , m e r t t a p a s z t a l á s b ó l t u l j u k , h o g y s o k s z o r a k k o r v e t t ü k e g y v a g y m á s t á r g y b a n i k ö r l e v e l e t , m i k o r a' h a t á r i d ó m á r r é g e n e l m u l t . M á s o d i k k é r e l m ű n k : h o g y m i v e l n é m e l l y k ö z s é g n e k k ü l ö n ö s k ö z s é g i r é t j e é s f ö l d j e v a n i l l y e n k a t o n a i k i s z o l g á l t a t á s r a v a l ó , r é s z e s i t t e t n é n e k a z i l l y k ö z s é g e k a m a z a t y a i k e g y e s s é g b e n , m i s z e r i n t ö k i s v á l l a k o z ó k l e h e s s e n e k a z o n l e g a l s ó i g é r é s m e l l e t t , m e l l y b e n a z o n k e r ü l e t r é s z i r ü l k i s z o l g á l t a t n i v a l ó f e l v é t e t e t t . I t t i g a z , h o g y a' m o s t a n i g o r o m b a é s t e l h e t e t l e n b i z o t s a k n é m e l l y i k e h e l y e t t t e k i n t e t e s z s i d ó v á l l a k o z ó m i a t t g y ű l n e m e g b a j u n k , k i v é k a h e l y e t t k á d a t á l l i t a n a k i , a z t i s f e n e k e t l e n t — d e l e h e t n e m i n d a z o n h e l y e k e n , h o l r a k t á r a k á l l a n d n a k , a' h e l y s é g h á z n á l h i t e a s v é k á t é s m á z s á t t a r t a t n i , ' s a z i l l y k ö z s é g o d a s z á l l i t n á t e r m é s z t v é n y i t , o t t m é r n e m e g a' v á l l a k o z ó é s h e l y b e l i e l ö l j á r ó s á g s z i n e e l ö t t , ' s u g y s z á l l i t n á r a k t á r b a , h a a z a z i g y m é r t é s j ó n a k t a l á n t t e r m é s z t v é n y t s e m f o g a d n á e l , ' s e z a' h e l y b e l i e l ö l j á r ó s á g a l t a l h i t e a s e n b i z o n y i t a t n é k , a z i l l y k ö z s é g m e n t e s s é k f ö l a z o n é v i t o v á b b i s z o l g á l t a t á s a l ó l ' s a' v á l l a k o z ó a z é r t a z t p é n z ű l k i e l é g i t e n i t a r t o z z é k . 3 d i k a l á z a t o s f i g y e l m e z t e t t ö k é r e l m ű n k : h o g y e d d i g n e k i s z o k v a l e v é n a z o l l y a d ó z ó n é p , m e l l y n e k k ö z s é g i f ö l d j e é s r é t j e n i n e s a' k a t o n a i t e r m é s z t v é n y - k i s z o l g á l t a t á s n a k , e z u t á n p e d i g e' h e l y e t t p é n z b e l i a d ó j a f o g v á n n ö v e k e d n i , — m e l l y n e k f i z e t é s e h e z m á r n i n e s a n n y i r a s z o k v a é s s z o k a t v a , ' s m i n e k k e v e s e d é s e t v a g y s z a p o r o d á s á t — l e g f ö l j e b b i s a' t a n á c s o k é s s z o l g a b i r ó n a k t u l a j d o n i t j a : j ó l e n n e m o s t a z u t ó l s ó t e r m é s z t v é n y - k i s z o l g á l t a t á s s a l — m e l l y t ö l a' s z é n a , s z a l m a é s z a b e l m a r a d n a , ' s e s a k g a b o n á r a f o r d i t a t n é k — a z o l l y r é g e n o h a j t o t t t a k a r é k m a g t á r a k a t m i n d e n h e l y s é g b e n m e g a l a p i t a n i , m e r t k ö n n y e n m e g l e h e t , h o g y a' p é n z b e l i a d ó z á s e z e n n e l i s n ö v e k e d v é n , a n n y i r a g y ű l e n d s z o k á s s z e r i n t e s u p a e l h a n y a g o l á s m i a t t s o k s z o r a' f i z e t e t l e n s é g , h o g y a' s z e g é n y p a r a s z t t ö n k r e j u t , ' s h a m e l l é s i l á n y t e r m é s v a g y v a l a m i m á s e s a p á s é r i , l e g a l á b b é l e t e m e g m a r a d , ' s i g y m é g t o v á b b h a s z n á l h a t ó . (F o l y a t j u k .)

Komáromból. Május 5én tartott rendes közgyűlésünk megyénk zavart állását híven tükrözé; ugynevezett cortések mindkét párt részéről voltak jelen; mert véleményem szerint cortés mind az, ki tekintélyt pártol a' nélkül, hogy saját nézeteit 's okait adná elő a' tárgy mellett; cortések mind azok, kiket

mint zsinegen rángatott fabábokat sergesen felugrathatni a' „feszítsd meg“ kimondására, akár korszerű tárgy akár személy legyen pártfőnökök által megdöntendő. 'S illynemű cortéseket sokszor a' szegény adózók mint hivatalnokokat kénytelenek a' székhelyre beszállítani, míg janklis atyánkfiai magok alkalmán 's költségükön vesznek részt a' közügyek lejtésében. — Elnök első alispán ur megnyitván a' gyűlést, először is a' csallóközi járás vízi veszély által megrongált töltései feletti tanácskozást ajánlá a' Rdek figyelmébe; mire a' Rdek közértelemmel a' tárgyat küldöttség által vélték kidolgozandónak, hogy annál célirányosabban intézkedhessenek a' tárgy felett a' küldöttségi munkát fonalán. Ezután közlő T. Zs. tett indítványt, hogy a' törvényszéki táblabírák az 1613: 24. t. c. z. értelmé szerint választassanak. Előadá a' főispánok által e' részben történt tetemes visszaéléseket 's kiskorúnak mondá a' megyét, melly törvény által biztosított jogait egyedek által engedi gyakoroltatni; megemlíté a' kormány által jelenleg olly sűrűn nevezett főisp. helyetteseket, kik, ha magok fogják nevezni t. bíránkat 's vezetni törvényszékeinket, milly veszély fenyegeti ez által a' megyéket, végül több megye példájával serkenté a' Rdeket indítványa pártolására. Először is P. M. t. bíró ur emelt szót az indítványt pártolva 's kijelenté, mikép előtte szolt mérnök csakugyan megmutatá, hogy a' mérnök is szóltat a' haza közügyeihez 's nem kell számúzni ez osztályt a' haza napzamosai közül. — Azután H. F. t. bíró szónokla 's a' választásban megnyugodott, csak hogy a' törvényt szorosan megtartatni ohajtja, 's így ex potioribus történiék a' választás; erre S. J. t. b. ur kelt fel 's osztozott az indítványzó nézeteiben felhozván a' potiorokra, hogy szinte nagyobb bírtok kívántatik törvényink által a' tisztviselőknél is, mégis jelen választásoknál sok tisztviselő megválasztatott, kiknek hátukon házok, keblökben kenyerök, 's itt kimondja, hogy ő nem is barátja a' bírtok utáni becsültetésnek 's így a' t. bírakat is az 1613: 24. t. c. z. értelmében kívánja választatni. a' bírtokra nézve elfogadván a' tisztviselőknél történt ebbeli módosítást. G. J. t. bíró maradni akar a' régi mellett; — K. L. t. b. törvényesnek mondja ugyan az indítványt, de elég szabadságot lát, ha főispán által nevezettekől történi is a' választás — N. V. t. b. értelmezia' táblabírák kinevezését 's a' statusnak tulajdonítván a' kinevezési jogot ugy mint a' főispánnak kimondja, hogy a' Rdek eddig is választották a' t. bírakat; mert az elnök ugyan nevezte, de a' Rdek hagyták helyben a' kinevezést, így tehát befolytak eddig is törvényszéki bírák választásába 's maradni akar az eddigi szokásnál. Ezután az elnök adta elő nézeteit, 's nevezetesen értelmezte a' comitatumat, t. i. hogy ez áll főispánból és Rdekből 's így most nem is választathatunk törvényesen, miután a' felhívott törvény per Comitatum rendeli a' választást, a' főispán pedig nincs jelen; — ki mondja tehát, hogy maradunk a' régi mellett; erre P. M. t. bíró az elnök motívumait ezafolni kezdi, mire beszédbe kiáltanak némellyek, hogy már a' végzés ki van mondva 's így a' tárgyhöz szólni nem lehet; erre P. M. felszólítja az elnököt: vajjon kimondotta é a' végzést? — mire az elnök igennel felelt; kijelenti tehát P. M. ur hogy most ugyan a' végzést tiszteli, de kijelenti, hogy azért az elnök által előadottakra felelni fog, 's máskor kéri, hogy végzést ne mondjon ki az elnök, míg a' Rdek közül többen is kívánának szólni a' tárgyhöz. Ezután T. Zs. emelt szót 's kijelenté, hogy ő ugyan nem tartotta végzésnek az elnök által előadottakat; de miután az elnök kijelenté hogy az, most szinte tiszteli a' végzést, de jövődöre nézve kívánja tudni: vajjon a' szónokok többségéből vagy a' lármázókéből mond é az elnök végzést, mert ez utóbbitól meglehet, de a' szónokokéből más végzést következtetne; erre a' főügyész tüzesen felugrik, és szóló ellen actiót kér, mint ki a' végzést nem tiszteli — mire az elnök kijelenti, hogy az actionak nincs helye, mert szóló nyilván kijelenté, hogy jelen végzést tiszteli. Ekkor a' főügyész tanácsolta, hogy szavait máskor válogassa meg; mire szóló felelte, hogy lezékeltetni magát senki által sem hagyja, 's nem tudja: nevesse é vagy sajnálja az ügyészt, ki nem bírja pártos indulatit fékezni 's emlékezteti egy ünnepeyes pillanatra mult évből, midőn e' megye akkori másod-alispánját é teremben egy bizonyos ur durván sértegette; de mivel az a' főügyész pártjabeli volt, akkor actio-kérés helyett asztal alatt papírdarabokat keresgélte, — tanácsosabb lenne az illy föllépések helyett most is az asztal alatt bujkálni. E'

nyilatkozat hosszas vitaközásra szolgáltatata okot, az elnök itt már helyét látván az actionak, azt a' RR. tanácskozása alá boesátá 's uraim! jegyezzük meg, hogy itt panaszosnem volt 's mi mégis bíraskodánk, bár egyik fiscus sem kért ezért actiót; mégis a' drága időt három hosszu órán át pazarlottuk! az ellenfél minden főtagjai actio mellett nyilatkoztak a' tisztikar nagy részével 's lón nagy zaj és háború 's különös uraim! e' megye másod-alispánja ifj. P. D. ur, kit fog az érdemes közöns. radical állásából az or. gyűlésről ismerni, olvasta fel T. Zs. árva fejére az actiót 's az 1723: 57. t. c. z. 100 pftig akarta elmarasztalni azért, mivel az helytelen actio-kérés miatt a' fiscus ellen kissé keményen kelt ki. — Ez azon ur, ki ő felsége kormányának a' gyáva 's tehetetlen czimeket sokszor osztogatta, 's most nem bírja el, ha saját pártja fiscusa' föllépését neveltségének, sajnálkozására méltónak mondja valaki; így urak! kár szabadságért harezokat küzdeni, ha a' szabadabb nyilatkozatokat magunk életére nem bírjuk el. A' melly ember vagy nép nem bírja el a' szabadságot, nem érdemli azt meg; — de hogy hosszas ne legyenek, befejezem pár szóval: miután látta az ellenfél az oppositio erejét, a' nagy követelés helyett meg kelle nyugodni abban, hogy rosszallatik először határozatkép a' fiscus actio-kérése, azután közlő szavai is rosszallatván így lett a' roppant nagy semmiből neveltséges valami, a' nagy vajudásból ridiculus mus. — Ezután olvastattak a' cancellaria parancsai; továbbá a' helyt. tanács intézvényei.

1) Pozsony megyéből hozánk tudolni szokott vizáradás miképi szabályoztatására commissionalis mérnököt ajánl — határoztuk, hogy magunk mérnökeivel fogunk a' dolgon segíteni, egyébiránt a' vízi küldöttség véleményét e' tárgybani bővebb rendelkezésig bevárjuk. 2) A' szabad vándorlás ügyében kelt intézvényre azt feleltük, hogy nem vagyunk földhöz ragadt nép. 3) A' törvények fordittatása iránt még nem kaptunk fordítást: majd ha kapunk, rendelkezendünk. 4) Az egyháziak honoratiórákka' tételére M. A. t. bíró, mint önkényes rendelet megrovandónak véli 's vele a' többség is; azonban statutarius jogunknál fogvást a' gyárosakat, kereskedőket, boltosakat, minden vallásbeli előljárót, helységek előljárót bot alól felmentettük 's e' tekintetben utasítottuk szolgabíránkat rendeletünk megtartására. Ezután jöttek a' megyei levelezések: Nyitra, mellyben meghí bennünk főispánja beiktatására, újra egy kis zajt támasztott köztünk. P. M. t. bíró azt véli, hogy küldöttség ne neveztessek, hanem szabadon menjen a' ki akar; tiszteli Nyitra megyét, de minthogy a' nevezett főispán elvei 's országgyűlési eljárása Komárom megye elveivel meg nem egyezők, illyesnek hivatalosan a' megye szivéből nem tiszteleghet, e' tárgy mellett és ellen többen nyilatkoztak, 's miután P. M. t. b. még egyszer nyilatkoznia akar, a' főügyész szavaiba vág, hogy, a' ki már egyszer szólott, többször nem szólhat, erre P. M. a' főügyészt illő korlátok közé utasítja 's kijelenti hogy illy jelenetek közt tanácskozni bajos, tegnap is illyforma jelenet miatt kiütemett beszéde sodrából 's elfelejtett az elnök beszédéből egy nevezetes adatot megzafolni, mit most teljesít, t. i. hogy a' Comitatus' bizony főispán nélkül is Comitatus 's esudálja, hogy elnök ur, ki országgyűlésen a' liberalis részen küzdött, most még a' conservatívek által sem pártolt leveket vallja; midőn a' megyéket nem tartja megyéknek főispánok nélkül — ezután még egyszer a' küldöttség ellen szavazott. Az elnök a' megtámadásra felelt, hogy ő nem tudja micsoda: liberalis é? conservatív é? de azt tudja, hogy szivből szereti hazáját. E' kis intermezzo után a' többség küldöttség mellett nyilatkozott; tisztelgünk tehát roppant küldöttséggel legfőbb okból, mert szokás 's mert nálunk is tisztelgett Nyitra megye főispánunk beiktatásakor. — Szatmár-németi város levelét az országgyűlés mielőbbi tartása végett nem pártoltuk azon okból, hogy felejtessék a' teendők felett a' közvélemény. Azonban e' levél tárgyalatása után P. M. nevezetes indítványt tön az adminisztrátorok ügyében, kifejtette t. i. ebbeli nézeteit, mellyeket elhallgatok, mivel már ismértetek az okok a' n. érdemű közönség előtt — 's általános pártolás után felirást határoztunk a' fölséggé, hogy szüntesse meg e' rendeleteket 's országgyűlés által kegyeskedjék a' reformokat létrehozni; 's egyuttal nem pártolhatván ezen intézkedést, kérjük hogy megyénk törvényes főispánját hivatalában tartsa meg, egyébiránt alispánunkat oda utasítottuk, hogy hivataloskodásából a' netalán

nevezendő adminisztratornak mit se engedjen át, hanem tüstint tartson közigyűlést, hogy a RRék akkor a teendőkről intézkedhessenek. — Ezekután tisztí jelentéseink hosszú sora következett. Thaly Zsigmond.

Budapesti napló. (Május 18kán.) Csakugyan nagy részben való, hogy a főváros kiesinyben hű képe 's tükre az országnak. Így vagyunk Budapestünkkel. Kalandozzuk össze: vannak palotái 's díszépületei, de vannak nádas zsupos apró viskói is a külvárosokban; — de tükör a főváros nyelvre nézve is sok szempontból, minek bosszantó vagy kacagató példájára bukkant e'sorok írója napokban járta keltében Pesten; itt a molnárueteza sóházi végén van egy szatócsbolt, melynek ajtajára nemzeti színekkel ez émelegyettő czimirat mázoltatott, szórulszóra: „Itten lehet mindenféle Pohán[Dobak kapni, ugymind. Törkö]l Pál-linka Rosoli Sliborium, Danzigé Ona, zos kemén mak. Pa-linka, Wörös és Fehér Ecet. Kaczagás és bosszuság közt választani sem kell; csak az sajnálatos, hogy jól fizetett kontár fordítók helyett a becsületes polgárság nem fordul értelmes magyar egyledekhez, kik az illy botrányos holt-czimek mellözése kedvéért örömet megírnák a' ezélszerűbb czéger-tartalmat. — A' Bp. Hirharang undorító tény fölött kondul meg, miszerint a' budai temetőben fényes nappal nagy nyilvánosság előtt egy nemember 4 meztelen — köztük egy néber — holt tetemeit vonczolá mulatságon egy vizelt sírgödör felé, 's a' temetésre egész más-hangulattal gyűlt nép ideglázító látványára egyenkint lökdösé azokat be, hogy a' víz magasra loeoesant; illy ember-telen, botránykozató, illedéksértő tényt csakugyan szoros tiszte volna elhárítani örökre az illett hatósági rendőrségnek! — Az ikervárosi polgárság már őrt áll a' hajóhidnál és az ácsorgó naplopó népnek az ég vagy henység kegyelméből ismét van bámulni valója, mely nem restel nap-hozszant a' hűfőknél ácsorgani, 's lesni a' fegyverzett polgáresapat minden mozdulatát. Az első nap terhét német polgárok viselék, 's verítékjüket egy kis eső enyhítette, csak minden harmadnapon kerül a' sor a' magyarokra, mint számban kevésbékre. Ez órállás nagyon foglalkodtatja kivált sógorainkat, kik különféle dolgokul eseevnek; 's a' jámborok nem tudják, hogy épen v a k s á g, az mi e' szolgálati segélyt előidézte. Némelyek a' katonaságnál ural-kodó szemveszély okának az új szabású esakót állítják, mely a' szemmel érintkező ereket nyomván, gyuladást okoz; mi azonban nem egyéb hasztalan 's okatlan ráfogás-nak; mások az ártalmas szerekkel megvesztegetett pályin-kának tulajdonítják; — némelyek a' közzénnel fűtés 's tüzelésnek 'stef. azonban az illett legjobban ki fogják nyomozni 's leggyökeresebben orvosolhatni a' baj gyökerét, ha emberi mód és hatalomtól függ. — Sary Fanny párisi műiskolájából haza érkezvén, már körünkben lebeg; mert mult pénteken (maj. 16kán) „leg-tünde“ tánczot is járt a' nemzeti színpadon; hol Willmers a' nagy művész szerdán hallata varázshangjait az öt tapsokkal 's kihívásokkal üd-vezelő közönség előtt; ez esztét legévdusabbá tevő a' „Főtí-dal“ magá által szerzett gyönyörű változatival, melyek-ke az egész közönséget elbájolá 's mellyeket a' megme-gújított tapsviharra ismétlé. A' színháznál említendőnek vél-ujított tapsviharra ismétlé. A' színháznál említendőnek vél-ujított tapsviharra ismétlé. A' színháznál említendőnek vél-ujított tapsviharra ismétlé.

Rövid nyilatkozat. Tetszett egy „szemtanu-nak“ csillag alatt a' pesti kikötő ügye letételéről jegye-zett tenni, 's a' miatt meglepetését nyilvánítani, hogy a' mondott gyűlés végzését utcai híren alapítottak álli-tottam, holott N—y ur nyilatkozata szerint annak alap-jául a' városi hatóság hivatalos végzése szolgál 's így en-gem némiképp helytelen előadásról vádolni. — Pestváro-sáról hivatalosan csak akkor mondhatatik, hogy a' kiköt-őt építendi, ha ebben már megegyezett a' városi tanács, választott polgárság 's a' kamrai fensőbb engedelem is megadatott; — mutassa meg tehát azon drága szemtanu, hogy ezen három kellőség már megvagyon, akkor én bi-zonyára mint hitetlen Tamás vagy értetlen ember állandok a' t. közönség előtt; — mivel azonban a' város azt sem tudja még: hol lesz legalkalmasz azt építeni, terve nincs, így a' költség-mennyiséget sem tudja, ennél fogva enge-delmért folyamodni most még nevétség lenne, a' t. közön-ség láthatja, hogy azon jó szemtanu a' szemet elégnék tartja minden tárgyban bíraskodhatásra; — pedig uram oda más is kell! jó lesz a' szem: a' kész kikötőt ha reá ver-gődhettünk, megnézni; de azzal építeni nem fogjuk, oda más kell, mit némelyek lelki szemnek mondanak, hanem valamin a' physikai, úgy vagyunk vakok vagy rövidlátók a' lelki világban is, — tehát utcai hír és semmi más!

R o s t y Z s i g m o n d.

A' M. Gazd. Egyesület kormányzó választványa, f. é. április 24kén a' közelgető juniusi gyűlések folyamá-ban, ugyanazon junius 7kén a' nemzeti casino nagy tere-

mében d.e. 10 órákor tartandó főgyűlés napirende a' követ-kező tárgyakban állapított meg: 1.ör elnöki előadás az egyesület lefolyt évi munkálkodásáról. 2.ör a' f. é. junius 5kére kitűzött egyesületi tisztújítás eredményének kihír-detése 's az új kormányválasztvány beigatása. 3.ör emléke-beszéd C s a p ó D á n i e l felett B e z e r é d j Istvántól. 4.ör a' f. é. junius 2kára tűzött kormányválasztványi ülés jegyző-könyvének felolvasása. 5.ör a' fővárosi egyesületi kö-ve-tek előadásai 's indítványai tárgyalatása. 6.ör a' f. é. junius 3. 's 4kére tűzött földmivelési 's állatt-e-n-y é s z t é s i szakosztály vitatkozásai felolvasása rövid foglalásban. 7.ör közérdekű rövid előadások egyesületi ta-gok részéről (a' tatesai juhtenyésztési és kertészeti vál-lalatról K l a u z á l Imre, a' száztóli rendszerről B e n k ő Dániel, az urbéri megváltás ügyéről S z e n d r e y Ignác, Tessedik életrajza P l o e t z Adolf uu.) 8.ör jelentés a' pró-baszántás- és juhszemlérlől. 9.ör a' h o l l e s i kir. uroda-lom megvizsgálásának eredménye rövid vázolatban. 10.ör B a t t h y á n y Kázmér gróf ur által a' robot és dézma ü-gyében kitűzött jutalmak odaítéltetése. 11.ör gyümölte-nyésztési érdemekért mult évben odaítélt emlékpénzek ki-osztatása. Végre 12.ör a' köztelki részvényeket illett sors-huzás. Midőn tehát a' kormányválasztvány a' napi rendet köztudomás végett közrehoesátani siet, nem tartóztatja magát újon ismétlésétül azon ohajtásának, hogy nemcsak az egyesületi t. e. z. tagok, hanem általában minden rendbeli honi gazdáink közül valamint e' közgyűlésben, úgy az azt megelőzendő szakosztályi tanulságos vitatkozásokon le-hető legszámosabban fognak megjelenni. Pesten, majus 4kén 1845. T ö r ö k J á n o s, egyesületi titkok.

Franciaország.

Május 2án ünneplé a' francia nemzet király-a névnapját, kora reggel az utcákat néptömegek boríták nézni a' fényes öltönyöket, hallani a' szivvidi-tó zenét. A' tisztelgés szokott rendben történt: a' dip-lomata test, kamrák, collegiumok 's tábornoki kar díszben tündöklő küldöttségeik egymást váltogaták a' komor tekintetű tuilleriákban. A' Moniteur hasá-bokon át közli a' köszöntések 's ezekre adott fejdel-mi válaszokat; valami újat egyikben sem lelhetni, mindegyik hajdani körében mozog, mert hiszen csak az idő haladt, és nem a' nézetek. A' diplomata test először tevő üdvözlését az apostoli követ szónoklata mellett, ki előre boesátván a' francziák király-a leélt korának hervadatlan érdemeit, befejezésül követ-kezőleg szólt: „Igen Sire! Ön és Európa egyéb fel-ségei faradalmnak köszönhető a' világ boldogító bé-kéje. E' faradalmak az ég áldás nélkül nem ha-gyandja. Ön családja számban és erényben növeked-ve megszerzeni mindazon vigasztalást, mely ön-a-tyai szívet a' megelégtülés örömeivel melegíti. A' ki-rályi és házi megelégtülés egyesülten eszközözendik önnek tartós szerencsét.“ A' király hálásan isme-ré el az európai uralkodóknak udvarához mutatott barátságukat, egyszersmind ígéré minden tehetsé-géivel munkálkodni, hogy a' béke, mely az országok alapja, a' világ népei javára folyton fentartassék. Ezután Pasquier hg. Franciaország kancellárja a' páirkamrai küldöttség nevében tevő üdvözlését, mely alkalomra, mint egy gonosz lap megjegyzi, új-évi köszöntését némi módosítással szavalá el. Majd követkamrai elnök Sauzet lépett elő, 's rövid beszé-dében Franciaország jelen állását olly kedvező e-csettel, olly meglepő szép színekkel rajzolá, a' mi-nőben valósággal Franciaország soha sem volt és soha sem leend; beszédben volt mégis egy pont, mely az udvarló fészkes figyelmet mégis élesbre han-golá, 's ez a' kiskorú koronahg. neveltetése volt, ohajtván t. i. szónok, hogy a' gyermek-király nevel-tetése legüdvösb gyümölcsöket termene édesanyja ápoló karjai által vezetve. A' király, mint egyéb fiaira, úgy unokájára nézve is biztosítá 's jelenvolta-kat, hogy annak testi lelki kifejtéséről épen úgy gon-doskodik, mint azt a' magas és nagyszerű állás, melyre születése által hivatva van, igénylik. Vég-ül a' papság nyitá meg szíve hálás tárházat a' leg-vallásosb király életére szerencsét imádkozva szó-nok érseke által, mire a' fejdelem is válaszolt: „Önök tudják: mikép fő kivánságom: a' vallást mindenki e-dülti tiszteletben tartatni. Ez kötelességében áll a' királyoknak, 's érdekében az emberiségnek!“ Az udvari tisztelgés így záratott be, 's csak a' durrogó és kurjongó demonstratiók harsogtak azt utczáról utczára; 's az előestén 900 zenész működése mellet-ti hangos serenade. A' számítások egyesek irányá-ban mostem valának egészen sikeretlenek. Lovag-rend, polgári dús rendjelek, jövedelmes hivatalok bőségben osztattak; kik azután teli torokkal kiálták az éhes népnek: „Ejlen a' király!“ 's lassan: „és a' mi-nister!“ Ugyanez napon Thiers a' követkamrában a' jezuiták ügyére vonatkozólag már előre jelentett in-terpellatióját szönyegre hozá; említvén: hogy indít-ványát senki se nézze úgy, mintha ez által a' ministe-riumnak harcot üzenne, mert előadandó indítványa

épen úgy a' ministerek véleménye leend, mint az e-gész közönségé.

Anglia.

A' királynő irlandi utazása habár közönséges hiedelemmé vált is már, minthogy az a' parlament-ben is megemlítettvén ellene a' ministerek mit sem szóltanak, az Evening Mailnak következő kitétele: „Igen valószínű, hogy jövő nyáron a' fejdelmi pár Albert hg. családját szerencsésítendik látogatásuk-kal Coburgban“ az irlandi utat még kikétesztési. Az angolok valóban magok sem tudják: hova utaztas-sák Victoriájokat? Lajos Fülöp Eube várja, 's már a' termeket is ujan rendezé; O' Connell és repealerei Irlandban simítják utját, hogy a' nyomor viskóit szeb-ben és bátrabban nézhesse; a' királyi férj családja pedig Coburgban lesi az üdvözölhetési percet, vaj-jon nem marad é honn Victoria némbri bajai miatt? — April 28ki felsőházi ülésben Clanricarde marquis a' ház figyelmét egy közelebb napokban előadott ese-ményre szólítá fel, egy elítélt gyilkos t. i. Hocker felakasztatása előtti napon a' börtön-kápolnába vi-tetett, hol az illett egyházi férfit, ki a' vallási utolsó vigasztalás megadásul rendeltetett melléje, beszé-det tartott fölötte; számos hallgatóság vón részt a' szertartásban, 's mikéntez, úgy a' szónok is kevés-bé viselé magát máskép, mint színházban szokás; az elítéltetett köz sajnálkozás tárgya lón; leélt kora e-gyes eseményének a' szónok általi megemlítése tet-szést és tapsot aratott 's másnap 28án a' nézők vé-getlen sora hideg nyugalommal szemlélte az akasz-tási műtételt, 's kevés vagy épen senki sem vala ész-revehető, kin megindulás vagy borzadás jele látta-tott volna. Szónok szerint illy nyilvános kísérletek könnyen elerkölcsteleníthetik a' népet, 's a' halálos büntetést nem annyira visszszaretentő, mint szoká-sos eljárásá teszik. E' nézetben voltak Brougham és Stanley lordok és Richmond hg. is, ki a' kormányt olly értelmű bill szönyegre hozatala végett szólítá fel, mely szerint ezentul a' halálos kivégeztetésen senkinek se legyen szabad jelen lenni azokon kívül, kiket vagy a' bírói vagy a' végrehajtási tiszt jelen-létre kénytelenít. — April 29ki felsőházi ülésben többrendű kérelem nyújtott be a' maynoothi bill mellett és ellen. Azután Stanley indítványára a' vá-m-bill másodsor olvastatott fel; nemkülönb a' mel-lékes váme; mellyre Brougham lord megjegyze: hogy Peel pénzügytervében ez egyetlen pont, mely neki nem tetszik, mivel ezen fizetés ellen senki sem pa-naszkodott, hogy az reá nézve káros lenne. Ugyane' napon az alsóház nem tarthatott ülést, mivel a' ta-gok kellő (40) száma nem gyűlt össze, 's ez az i-dén mostan történt először. 30án a' felsőházban nem volt ülés, az alsóház kiválólag a' benyújtott may-nooth-bill melletti és elleni kérelmekkel foglalkozott. Maj. 3án az alsóházi ülés a' maynoothi billt tár-gyalta 's néhány csekély eltérésű módosítványt ki-véve változtatás nélkül hagyta. Előterjesztették több módosítvány, mellyek az egész bill megválto-ztatására, azaz más szavakkal: megsemmítésére czé-lotak, de mindegyik nagy többséggel megbukott; az e' nembeliek közül legnevezeteseb volt az, mit Law cambridgei egyetem képviselője adott elé a' 10ik és 11ik záradékok ellen, mellyek a' maynoothi collegi-um fölépítettését a' statuspénztárra hárítják; de hoz-szán a' viták ingerült vallási színezetet öltének, dog-mákat fejtegettek, vagy inkább magyarázattak és csavartak el ott, hol a' törvényhozás felebaráti elve polgári intézkedést igényel. Így Plumtre egyházi férfit a' maynoothi collegiumban tanítottiskolai köny-vekből több helyet olvasott föl, mellyekkel bebizon-nyítani akará, hogy ott keresztényiség-elleni antisoc-ialis, 's a' statusra veszélyesen ható tanok hirdet-tetnek; e' megjegyzésekre azonban Wyse waterford-i képviselő rögtön válaszolt, a' nagyobb reformatorok, nevezetesen Luther munkáiból szemelvén-y-kép összeíly könyveket nyitván fel, 's mutogatá, hahogy illy könyveknek hitelt adhatni, ugyanazt ál-lithatni a' protestans hitelvekről is; végre Peel saj-nát jelentvén ki a' tárgy érdemétől ennyire eltérés miatt, azon állítások czafolására, mintha a' protestans nép értelme a' javaslat ellen nyilatkoznék, felolvas-sott egy hozzá intézett nyilatkozatot, mellyet Galvay grófság tisztikarának 34 előkelő tagjai, 's többnyire prot. földbirtokosok irtak alá, kik a' billt egészen he-lyeslik és szerencsés következtést jósának belöle; az aláírtak névsorában első helyen Tuam angol egy-házi püspök neve olvastatott, e' hang a' jenvolt pro-Testansokat villánykép hatá meg 's teljes hallgatás-

ra bír. A' főminister letévé a' nyilatkozatot, győzelme érzetében néhány pillanatra várakozott, mikor is mindnyájok bámulására a' maynoothi bill harmadszori felolvasatását május 19-ig kíváná halasztatni, e' kívánaton az illetők annál inkább megütközének, mert a' másodszeri felolvasásra alig engedett 5 napi szünetet, holott akkor az ostromlók feles számmal voltak, s most, midőn minden oldalról, a' nemzet és nép minden osztályból helyeslés, biztatás, sikerközlés érkezik, s midőn a' parlamentben teljes többségre számíthat, 19 napot enged pihenésül! Melly időt az angol papság — mint látszik, használni akarja is a' bill és ministerség teljes megbuktatására;

egyházi gyűlések hirdettek és tartanak, melyben a' catholicismus ellen éles nyilatkozatok és szűkeklü határozatok hoztak; Peel azonban mindezt kora esőnek nevezi, melly — miként a' kora vendég, ritkán maradandó. —

O'Connell april utolsó napjában tartott repealülésben helyeslé ugyan Macaulay alsóházi tagnak a' maynoothi bill mellett kifejtett nézeteit s általánosan a' ministerség emberszerető lépteit, mindazáltal intí a' repealereket állhatatosan kívánataiknál maradásra, mert az érintettek akarják ugyan a' kath. egyetemet statuskölséggel segíteni, de ne feledjék Irland hű polgárai: hogy ugyanazon férfiak mind az

unio mellett nyilatkoznak, melly míg fennmarad, Irlandnak nincs szabadsága, nincs nemzeti jelentékes élete, nincs polgári hatályos állása. Ezen nyilatkozat annyira felingerlett némely ellenérzetűeket, hogy a' Times ő felsége ministereinek javasolja: ne menének Irland látogatására, mert ama hálátlan konok nép nem méltó illy megkülönböztető kitüntetésre. Ellenben a' dublini község választványt nevezett ki, mellynek kötelességeül tétetett a' királynéhoz felirási javaslatot tervezni, mellyben ő felsége megkéretnék irlandi alattvalóinak szíves meglátogatására; s e' választvány 6 repealerből és egy conservatív-ból áll.

40dik szám.

É R T E S Í T Ő.

1845.

Ötödik 10 petes részletfizetés a' pozsony-nagyszombati első magyar vasut-társaság első részvényéből. A' főnirt vállalat igazgatósága az ötödik 10 petes részletfizetést t. i. minden részvénytől 20 p. ftot — elhatározván, ennek lefizetése véghatárnapjúl 1845. **Junius 15-ikére első vasárnapot** tűzte ki. Minden e' határidő t. i. junius 15-ke után törtenendő részletfizetés, az alapszabályokban megírt 6 petes késletkamattal együtt szinte az alapszabályokban meghatározott végső határidőig t. i. 1845. a u g u s t u s 15-ikére első péntekig okvetlenül rovassek le, különben a' részletfizetést elhanyagolt részvényesek a' társaság évkönyveiből kitorölttven, az eddig tett fizetések a' társaság tulajdonává válnak.

Ezen részletfizetések letehetők Pozsonyban a' vállalat középponti hivatalánál; vagy Bécsben a' Ferdinánd császár-című szabaditokos éjszaki vaspálya főpénztárnánál, Kelt Pozsonyban majus 2-án 1845.

Kohlmann H. helyettes titoknok.

Jiringer József igazgató s. k. Neubauer Pál igazgató s. k.

3-3

40,000 forint pengőben kiadandó. Alulirt ezennel hivatalosan közhírré teszem: miszerint a' magyarhoni ág. hitv. evangélicusok iskolai közpénztárából f. évi július 1-től 40,000 p. ft alapítványi tőke 6 pcentes kamatra — egy sommában vagy részenként is — kölcsön kiadandó. Kölcsönvenni kívánók az alapítványi pénztáraknál bevett szabályok szerint készitendő hiteles öszveírását s becsült bizosságuul nyujtandó javaiknak egyéb kívántató bizonyítványokkal együtt minél előbb nyujtsák be t. edvi Illés Adám h. ügyvéd úrhoz, Pesten országut 640. sz. alatt gróf Z a y Károly ms. k.

A' nm. magy. kir. Helytartótanács 6604dik szám alatt kelt kegyes engedelmé következtében BIASINI FERENCZNEK Pest től, Debreczenen, N. Vár adon, Kolozsváron és Szeben en keresztül egész Brassóig terjedő gyors utazási intézetétől kényelmes gyorskocsijai hetenként vasárnap reggeli 4 órakor Pestről Brassónak, valamint Kolozsvárról Pestnek indulnak, hasonlóul Csütörtökön Brassóbul Pestnek: folyó esztendei junius 1-jétől pedig az egész vonalon hetenként kétszer járandnak, valamint a' jövő s következő évek nyári hónapjaiban is.

Az intézet átvesz tovaszállítás végett mindennemű halmazokat stb. Hasonlóul ezen intézet minden ügyvivő-szobáiban előfizethetnek a' magány (privat) kocsikkal utazni kívánó t. ez. uraságok, mivel az intézetnek 23 állomáson minden időben több száz lova készen áll; ugyszint Pesten a' Fehérhajóban létező ügyvivő-szobáiban naponkénti alkalmak találhatók a' kül és belföld minden irányában.

Kelt Pesten majus 10-én 1845.

Biasini Ferencz, mint a' fenálló pest-brassói gyorsutazási intézet tulajdonosa. 1-3

Helyes gyűlésben keblezett Pusztá-Szakállason, melly Fegyvernek és Török-Szent-Miklóssal határos, néhai Irsay József ur birtokrészén találtató gulyabeli marhák, ménesbeli lovak, sertések s tenyésztésre legalkalmasb juhok, f. 1845-iki junius 23-án árverés útján regg. órákban azonnali készpénzhez mellett eladandók. Az egész, 800 holdbul álló részirtok pedig, gazdálkodáshoz minden megkívántató jó épületekkel ellátva, f. évi sz. Mihály napjától kezdve 6 egymástáni esztire haszonbérbe adandó. Addig is a' haszonbéri feltételek Irsán Pestmegyében a' boldogultnak özvegyénél megtudhatók. 1-2

Nógrádmegyei Tarnócz helységben, egy urbéri egész telkes jobbágy szabad kézből eladandó. Bővebben értekezhetni T o r n o c s J. M. vasárnapján Lozonzon. 1-2

Hirdetvény.

Sz. kir. Nagybánya városa tanácsa részéről ezennel közzé tétetik: hogy a' fekete sas című belső vagyis piaci vendégfogadója; továbbá az arany szarvas című és borpataki külső vendégfogadójai és a' borpataki sörház f. évi november 10 napjától kezdve, hat egymá-után következő évre, újabban bérbe adandók levén; ezeknek árverésútján bérbe adására f. évi junius 2-ik napja tűzetett ki. — Továbbá ugyacsak ezen sz. kir. városnak felső újfalusi, lénárfalusi, és alsó-újfalusi kocsmaí, fűrészmalma, s végre az úgynevezett nagy, közös, és szászirti lisztelómalmi f. évi november 10 napjától kezdve, három egymástán következő esztendőre hasonlókép bérbe adandók levén, az e' felett tartandó árverés határnapjúl f. é. auguszt. 2-ka tűzetett ki.

A' bérleni kívánók tehát a' fen kített határnapokon, szükséges bánatpénzzel ellátva a' város gazdasági hivatalánál megjelenésre, hol a' bérleti feltételek is mindenkor megtekinthetők, ezennel felszólítatnak. 2-3

Hirdetvény.

A' nm. m. k. udv. kamara rendeletéből az ó-budai és visegrádi kor. uradalmak részéről közhírré tétetik, hogy f. évi május hó 19-ik napján a' budaörsi, 20-án a' tahi, és bogdányi, 21-én pedig a' visegrádi és nagymarosi uradalmi pincékben né

hány ezer akó fehér és vörös borok edény nélkül, valamint a' budaörsi és bogdányi pincében levő törköly- és borseprű pálinka, szokott reggeli órákban nyilvános árverés útján készpénzbeli fizetés mellett el fognak adatni. 2-3

Hirdetvény.

Felsőbb engedelm mellett alulirt szabadalmazott Érsek-Eger városában börgyárt állított fel, melly gyárbul kikérült mindennemű bőreit e' haza minden lakosinak ajánlani bátorodik; a' medárdi pesti legközelebb vásár alkalmakor bol ja leszzen a' Szarka-utczában Kárász-fele házban 5-ik szám alatt Páris várohoz címzett kávéházzal szemközt, S c h v a r t z István bejegyzett egri kereskedő és börgyár-tulajdonos. 2-2

Hirdetvény.

A' nm. m. kir. udv. Kamara részéről közhírré tétetik: hogy Tisza-Ujlakon az eddig főálló számtartói hivatal fölözlatása által egy új kamarai ispán hivatal rendszeritése megengedtetett, mellynek évi díja 250 p. fr. járandóság fejében 15 öl a, 52 pozs mérő zab, 24 pozs m. buza, 200 font só, továbbá rét és szénajárandóság fejében 50 ft pengőben, és egy lakház járand.

Ezen hivatalt megnyerni vágyók folyamodványaiikat a' mármárosi k. k. kormányzósaógnál nyujtsák be. 3-3

Kilian's társánál Pesten

a' váci-utczában, Park Frieder-búczban, épen most jelent meg és kapható:

Legújabb és legteljesb pesti magyar-német

Házi titoknok

vagyis

Levelezőkönyv

és

Házi ügyvéd.

Hív tanácsadó minden rendű és rangnak számára, mindennemű a' közönségi életben előforduló levelek és ügyiratok szerkesztésében, magában foglaló:

Általános és különös szabályok a' levélírás módjáról, 340 mindennemű ügybeli, barátságos és szerelmes leveleket, biléteket és kérelemleveleket, címeket és levélfeliratokat; azután a' magyar magányjog rövid foglatját, az új törvényekkel együtt; törvényes határozatokat, szabályokat és példákat magányügyiratokra, n. m. szerződéseket, végintézeteket, mutatványok, bizonyítványok és közhirdetvényekre; továbbá mindenféle számlási ügyekhez tartozókat, n. m. leltárt, rovasít, házi számvitelt, kamatszámítást, pénzköltési és időhasználati számítás, időhasználati, újévi és husvéti tabellát idegen szók gyűjteményével együtt s a'.

Harmadik tetemesen bővített és javított kiadás. N. 8 rétt, 536 lap, borítékban 2 ft, vászonban keményen kötve, aranyozott sarkkal 2 ft 10 e. p.

Magyar és német

SEGÉDSZÓTÁR

pótlékkal minden eddig megjelent magyar-német Zsebszótárakhoz.

Irta alsó-viszti

Fogarassai János.

Sadrét 352 lapnyi, borítékba kötve 2 ft pengő pénzben. 1-3

Haszonvételek bérbe adása.

A' nm. m. k. udv. kincstár kegyes rendeletéből közhírré tétetik: hogy a' megürült kalocsai érseki uradalomhoz tartozó következő haszonvételek, mellyeknek mostani haszonbérleti idejök 1845. év végével fognak kitelni, három egymást követő évre, ugymint: 1846. évi január us hó első napjától kezdve 1848. év december hó utolsó napjáig, fognak — helybenhagyás joga a' nm. m. k. udv. kincstárnak fentarátván — haszonbérbe adatni, nevezetesen: A' bácsi uradalomban:

1) Ezen egész uradalom határan levő vizekben s mocsárookban a' nádaly-, vagy is pióca-fogás joga, mellyhez megkívántatik bánatpénz 5 ezüst forint.

2) Bácsujfalu helységben az ottani vendégfogadó a' haszonbérlo által tulajdonitalai mérés szabadságával; bánatpénz 85 ezüst forint.

3) Ottan a' mészárszék 40 hold szántó-, s 28 hold kaszálló-földekkel; bánatpénz 20 ezüst forint.

4) Dérony helységében a' helybeli vendégfogadó; bánatpénz 70 forint pengő.

5) Dérony helység határan a' halászat joga; bánatpénz 10 forint.

6) A' klesicsi pusztán levő vizen a' halászat joga; bánatpénz 6 forint, melly haszonvételek haszonbérbe fognak adatni 1845. évi augusztus hó 19-én Bács érseki mezővárosban a' tisztartói irodában szokott reggeli órákban.

A' kalocsai és hajósi kerületekre nézve.

1) A' kalocsai serház, a' hol pálinka-mé-

retés megengedtetik, az udvar melletti kerttel; bánatpénz 130 ezüst forint.

2) A' dunai felső halászat Foktű helység felső határártól kezdve Sükösd helység alsó határig a' Dunában, a' mint az az uradalmat illeti, s annak ágáiban, nemkülönben a' Duna folyásán kívül levő vizekben esik- és tekenősbéka-fogással, kivéven a' Kalocsa városa határan levő vizeket; és az egész uradalomban a' pióca-fogást; bánatpénz 260 forint pengő.

3) A' hajósi kerületben a' káli pusztában 635 holdat tevő szántóföldek, mellyekre kívántatik 130 ezüst forint bánatpénz.

A' kalocsai kerületi haszonvételek árveretése 1845. évi szeptember hó 3-án Kalocsán az igazgatói irodában fog reggeli órákban tartatni, mellyre a' haszonbérleti szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva, illendően meghivatnak.

A' feltételek ezekre nézve megtekinthetők Kalocsán az igazgatói hivatali, és a' tisztartói hivatalok irodájában Kalocsán, Hajóson, Szent-Ivánon és Bácsban. 3-3

Hamuzsir-árverés híretdvény.

A' nm. m. kir. udv. kincstár rendelethe következtében, az ungvári kir. kincstári uradalomban jelenleg készen levő s f. évi szeptember hó vegeig még kifőzendő, s őszszesen körülbelül egy ezer mázsát felül haladandó finomított hamuzsir (calcinirte Bottaife) mennyiség, f. évi junius hó 16-ik napján Ungvárott tartandó nyilvános árverés útján a' legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Venni szándékozók a' fenérintett napon 1000 pengő forint bánatpénzzel ellátva az ungvári uradalmi irodában megjelenhetnek a' szóbeli árverésre; — de egyébíránt írásba foglatl ajánlatok is elfogadhatnak, mellyek B u d á n a' magy. k. udv. kincstár elnökségénél, vagy B é c s b e n a' cs. kir. közönséges udv. kincstár kiadó-hivatalánál általveteli megismerés mellett szokott hivatalos órákban legfeljebb folyó 1845-iki évi junius hó 4-ik napja délelőtti 12 óráig benyujtandók lesznek.

Az ajánlatok jól bepecsételve s kívülről ezen cízzel: „Ajánlat az ungvári 1845-iki hamuzsirért” ellátva teendők.

Az ajánlat tartalma legyen:

a) a' számszerint s írásban kiteendő ígért minden egyes mázsá finomított hamuzsirért,

b) azon nyilvános kijelentés, hogy az ajánló az árverési feltételeket látta, értette s aláírta legyen, — s ugy ezeket, valamint azon szerződést is, melly az árverési feltételek nyomán vele kötendő, pontosan teljesíteni fogja.

c) az ajánlónak sajátkezűleg aláírt kereszt- s vezetéknéve, sorsa és lakása hozzá melléklésével.

d) minden ajánlathoz a' budai m. k. kincstári főfizető-hivatal, vagy illetőleg a' b é c s i cs. kir. közönséges udv. kincstári főfizető-hivatal térletvénye s hivatalos elismerésének mint mellékletnek csatoltatása, a' letett 1000 pgó forintos bánatpénz felül.

Ezen bánatpénz vagy készpénz, vagy pedig minden tehertől mentes ausztriai statuspapirokban, mellyeknek értéke a' térletnt fizetést megelőző napon folyamatosan levő pénzkelet szerint számítandó — a' fenérintett hivataloknál leend befizetendő.

Az árverési feltételek Ungvárott a' k. kincstári igazgatói és erdő-hivatali irodákban, — nemkülönben B u d á n a' m. kir. udv. kincstár kiadó- valamint B é c s b e n a' cs. k. közönséges udv. kincstár kiadó-hivatalában naponként eleve is megtekinthetők. Budán apr. 30. 1845. 2-3